

ORTODOKSISEN USKONNON KOE 24.3.2017 HYVÄN VASTAUKSEN PIIRTEITÄ

Alla oleva vastausten piirteiden, sisältöjen ja pisteitysten luonnehdinta ei sido ylioppilastutkintolautakunnan arvostelua. Lopullisessa arvostelussa käytettävistä kriteereistä päättää tutkintoaineen sensorikunta.

Ortodoksisen uskonnon koe on luonteeltaan kypsyyskoe, jonka tarkoituksena on mitata kokelaan uskonnollista ja katsomuksellista yleissivistystä lukion ortodoksisen uskonnon tavoitteiden ja sisältöjen kannalta. Arvioinnin kohteena on oppimäärän asiasällön tuntemus ja ortodoksista kirkkoa, kristinuskoa, muita uskontoja sekä maailmankatsomuksia koskevien käsitteiden asianmukainen ja täsmällinen käyttö. Lisäksi arvioinnin kohteena on taito tarkastella kriittisesti näitä koskevaa tietoa esimerkiksi analysoimalla kuvia, tilastoja ja tekstiaineistoja. Hyvä vastaus on jäsennelty ja asiasällöltään johdonmukainen.

Tehtävä 1

Hyvässä vastauksessa (3 p.) kokelas tarkastelee pääpiirteittäin vähintään neljää seuraavista asioista:

- Sana ikoni tulee kreikan kielestä, ja se tarkoittaa kuvaa.
- Kuvan henkilöt on kuvattu realistisesti luonnollisten ihmisten näköisinä eli ei sellaisina kuin heidät perinteisen ikonimaalauksen tyylin mukaisesti kuvattaisiin: tyylieltyinä henkilöinä, jotka ovat askeettisen laihoja ja pitkiä.
- Jeesuksen pään ympärillä ei ole pyhyyttä kuvaavaa sädekehää, jossa on risti ja kreiankielinen teksti (O ΩN): ”Minä olen se, joka minä olen” (2. Moos. 3:14).
- Enkelin pään ympärillä ei ole pyhyyttä kuvaavaa sädekehää.
- Kuvan perspektiivi on luonnollinen, ei käännetty kuten ikoneissa (ikoni sulkee katsojan sisään).
- Kuvasta puuttuu ikoneille tunnusomainen otsikkoteksti ja Jeesuksen nimen lyhennys (IC XC).
- Ikonissa valo ei ole kuvan tavalla luonnollinen, vaan ikoneissa valo tulee joka puolelta yhtä aikaa, jolloin kuvassa ei ole varjoja.
- Aiheen käsittely ei ole ikonitaiteen perinteen mukaista, sillä tätä ylösnousemuksen hetkeä ei ole tapana kuvata ikonitaiteessa; sen sijaan ikonitaiteessa kuvataan tyhjä hauta, jolle naiset ovat saapuneet voitelemaan Kristuksen ruumista.

Kiitettävässä vastauksessa tarkastellaan ja pohditaan asiaa laajemmin ja syvällisemmin ja esitetään useampia edellä mainittuja perusteluja. Lisäansio on, jos ikonien merkitystä ja käyttöä ortodoksisessa kirkossa käsitellään laajemmin, mutta kuitenkin niin, että tämä tarkastelu liitetään tehtävässä olevan teoksen pohdintaan. Ikonია voidaan verrata evankeliumiteksteihin. Ne tuovat esille kuvien muodossa kirkon oppia. Ikonit liittyvät keskeisesti ortodoksisen jumalanpalvelus- ja rukouselämään. Niitä kunnioitetaan, ei palvota. Ikoneissa kuvataan tavallisesti Kristusta, Neitsyt Mariaa, pyhää ihmistä tai Raamatun tapahtumaa, joka liittyy johonkin kirkkovuoden juhlaan. Ikonია kunnioitetaan suutelemalla tai suitsuttamalla sille.

Tehtävä 2

Hyvässä vastauksessa (3 p.) kokelaan tulee tarkastella luostarilaitoksen merkitystä sekä sen syntyä aikana että nykymaailmassa. Mikäli kokelas tarkastelee ansiokkaasti vain toista näistä, pistemäärä voi olla korkeintaan kolme. Hyvässä vastauksessa tulee tarkastella pääpiirteittäin vähintään neljää seuraavista asioista:

- Kilvoittelulla on raamatullinen tausta: Jeesus paastosi erämaassa 40 päivää sekä antoi rikkaalle ohjeen myydä kaikki.
- Luostarilaitos sai alkunsa 200-luvulla, kun yksittäiset henkilöt jättivät maallisen ja kirkollisen yhteisön protestina, koska hengellisyys kirkossa ei ollut enää vahvaa; nämä henkilöt halusivat viettää elämänsä lähellä Jumalaa rukoillen ja paastoten.
- Ennen luostarilaitosta vaikutti asketismi.
- Luostarikilvoittelun periaatteet ovat köyhyys, kuuliaisuus luostarin johdolle ja selibaatti; näitä pitää käsitellä tarkemmin.
- Ensimmäiset luostarit syntyivät Syyriaan ja Egyptiin, kun erakon luokse tuli muita kilvoittelijoita.
- Luostarilaitoksen isä oli Pakomios Suuri 200-luvulla ja munkkilaisuuden isä Antonios Suuri, Basileios Suuri laati luostarisäännöt 300-luvulla ja painotti sosiaalityön merkitystä (orvot, sairaat, vanhukset).
- Luostarikilvoittelun muotoja ovat kinobia (yhteisöelämä) ja idiorytmia (yksilökilvoittelu/erakkolaisuus).
- Nykyään luostarit pitävät yllä ja tuovat esille ortodoksista kulttuuria, kuten ikonimaalausta ja kirkkoketekstiilien valmistusta sekä monipuolista jumalanpalveluselämää.
- Luostareilla ei enää ole samaa yhteiskunnallista merkitystä kuin aikaisemmin: sosiaalisesta työstä huolehtii pääasiassa yhteiskunta.
- Luostarit tarjoavat edelleenkin mahdollisuuden omaan hiljaisuuteen, rauhoittumiseen, kiireettömyyteen ja Jumala-suhteen kehittämiseen sekä monipuoliseen jumalanpalveluselämään osallistumiseen.
- Nykyään luostarit toimivat edelleenkin yksinkertaisen elämäntavan esikuvina ja korostavat rukousta sekä Jumalan palvelemista.
- Rippi-isät ja ohjaajavanhukset tarjoavat sielunhoitoa pyhiinvaeltajille ja muille.

Kiitettävässä vastauksessa tuodaan esille useampia edellä mainituista asioista ja niitä tarkastellaan monipuolisemmin ja syvällisemmin kuin hyvässä vastauksessa.

Tehtävä 3

Hyvässä vastauksessa (3 p.) kokelas tuo esille ainakin kolme asiaa seuraavista:

- Kristinuskon taustat ovat juutalaisuudessa.
- Perustajana pidetään juutalaista Jeesus Nasaretilaista, joka itse eli juutalaisen uskonnon opetuksen mukaan.
- Lupauksensa mukaan Jeesus lähetti Pyhän Hengen 50 päivää pääsiäisen jälkeen. Tuota päivää pidetään kristillisen kirkon syntymäpäivänä. Silloin 3 000 henkilöä otti kasteen ja syntyi Jerusalemin seurakunta eli uskovien yhteisö.
- Antiokiassa Jeesuksen seuraajia kutsuttiin ensimmäisen kerran kristityiksi (Apt. 11:26).
- Kristinuskon leviämiseen ja vaikutukseen liittyviä tärkeitä henkilöitä ovat Pietari ja Paavali, jonka vaikutuksesta kristinusko levisi ei-juutalaisten keskuuteen.

Kiitettävässä vastauksessa kokelas pohtii Jeesus Nasaretilaisen taustaa eli juutalaista perinnettä kristinuskon perustana (VT-UT). Hän pohtii Jeesuksen sanoja Pietarille ja Pietarin merkitystä: ”Sinä olet Pietari ja tälle kalliolle minä rakennan kirkkoni” (Matt. 16:18). Kiitettävässä vastauksessa kokelas mainitsee Pietarin ja Paavalin kiistan apostolien kokouksessa ja hellenismien voiton, joka mahdollisti kristinuskon leviämisen laajemmin. Myös antiikin filosofian vaikutukset ja roomalainen lainsäädäntö huomioidaan.

Tehtävä 4

Kunkin mysteerion käsittelystä kokelas saa korkeintaan kolme pistettä.

Eukaristia eli ehtoollinen

Vesi, viini ja hapatettu leipä. Vedellä laimennettu viini ja leipä ovat ehtoollisaineokset. Pappi valmistelee ne uhripöydän päällä proskomidissa. Leipä kutsutaan proskoraksi tai proskornaksi. Niitä on viisi kappaletta. Yhdestä pappi leikkaa osan, jota kutsutaan Karitsaksi. Se tarkoittaa Kristusta. Hän ottaa muista leivistä osia myös Marian ja pyhien ihmisten muistoksi sekä elävien ja kuolleiden puolesta. Palat asetetaan lautaselle tiettyssä järjestyksessä. Viini on rypäleviiniä. Suuressa saatossa ehtoollislahjat viedään uhripöydältä pyhälle pöydälle. Sen jälkeen ne siunataan uskovaisten liturgiassa. Pappi rukoilee, että Pyhä Henki laskeutuisi niiden päälle muuttamaan ne Kristuksen ruumiiksi ja vereksi. Ehtoollismaljaan lisätään vielä lämmin vesi. Se kuvastaa Kristuksen kyljestä vuotanutta verta ja vettä. Siunauksen jälkeen maljassa ei ole tavallista vettä ja leipää, vaan todellinen Kristuksen ruumis ja veri. Ne eivät siis ole Kristuksen ruumiin ja veren vertauskuvia.

Kaste

Vesi, oliiviöljy. Kastettava upotetaan kolme kertaa papin siunaamaan veteen. Upottaminen tarkoittaa synnin alaisen ihmisen kuolemista ja uudestisyntymistä. Pappi voitelee kastettavan eri ruumiinosat oliiviöljyllä. Siten toivotaan kastettavalle terveyttä, onnea ja siunattua elämää.

Mirhavoitelu

Mirhavoide. Pappi voitelee kastettavan otsan, silmät, korvat, suun, sieraimet, kädet, jalat ja rinnan mirhalla. Se tarkoittaa näiden ruumiinosien pyhittämistä eli Pyhän Hengen armovoi-man saamista. Voideltu tulee kokonaisuudessaan pyhitetyksi. Voitelun jälkeen lapsi tai aikuisena muusta kristillisestä yhteisöstä kirkkoon liittyvä henkilö on kirkon jäsen ja voi osallistua ehtoolliseen.

Avoliitto

Viini. Morsiuspari nauttii yhteisen viinimaljan toimituksen aikana. Se kuvastaa sitä, että avioliitossa ilot ja surut on otettava vastaan yhdessä.

Öljypyhitys eli sairaanvoitelu

Oliiviöljy. Pappi voitelee henkilön pyhitetyllä öljyllä ja rukoilee Jumalan armoa ruumiin tai sielun sairauden parantumiseksi. Kirkon sääntöjen mukaan mysteeriota tulisi olla toimittamassa seitsemän pappia. Pappi lukee rukoussarjan, epistolan ja evankeliumikohdan. Sen jälkeen hän voitelee henkilön otsan, sieraimet, posket, suun, rinnan ja kädet öljyyn kastetulla puikolla. Tämä toistetaan seitsemän kertaa. Käytännössä mysteerion toimittaa yksi pappi. Toimituksen edellytys ei ole välttämättä sairaus, vaan halu pyytää Jumalan apua. Kyseessä ei ole viimeinen voitelu roomalaiskatolisen kirkon tapaan.

Tehtävä 5

Kussakin kohdassa (a–c) kahteen pisteeseen vaaditaan oikea uskonto, oikea paikan nimitys sekä vähintään kaksi tyypillistä piirrettä. Mikäli jokin näistä osa-alueista puuttuu, voi pistemäärä olla tästä kohdasta korkeintaan yksi. Koska tehtävä on suhteellisen helppo, selvät virheet pudottavat pistemäärää kussakin kohdassa korkeintaan yhteen. Sen sijaan eri kohdissa olevat vähäiset epätarkkuudet voidaan ottaa kokonaisarviointissa huomioon siten, että kokonaispistemäärästä vähennetään yksi piste.

a)

Kuva liittyy šintolaisuuteen. Kyseessä on pyhäkkö/pyhäkköalue. Tyypillisiä piirteitä ovat muun muassa torii-portti, pyhäkkö (joka koostuu kahdesta osasta: ulompi ja sisempi osa) sekä sijainti luonnonkauniissa ympäristössä.

b)

Kuva liittyy islamiin. Kyseessä on moskeija. Tyypillisiä piirteitä ovat moskeijan etuosassa oleva syvennys mihrab, joka osoittaa rukoussuunnan (qibla) kohti Mekkaa sekä puhujakoroke (mihrabin oikealla puolella). Tyypillisiä ovat lisäksi rukousmatot ja ornamenttiikkaan perustuva koristelu (ei ihmis- ja eläinaiheita).

c)

Kuva liittyy kristinuskoon ja erityisesti katoliseen kirkkoon (kumpi tahansa vastaus käy, mutta väärän kirkkokunnan mainitseminen on virhe). Kyseessä on kirkko. Tyypillisiä piirteitä ovat muun muassa etualalla näkyvät vihkivesiastiat, sivuilla olevat rippituolit ja kirkon etuosassa oleva alttari. Myös penkit, pyhimysten kuvat ja sivualttarit voidaan mainita.

Tehtävä 6

Tehtävänanto koostuu kahdesta kysymyksestä. Hyvässä vastauksessa (3 p.) tulee vastata pääpiirteittäin näihin molempiin. Mikäli kokelas tarkastelee ansiokkaasti vain toista kysymystä, pistemäärä on korkeintaan kolme. Hyvässä vastauksessa tuodaan esille 3–4 asiaa seuraavista:

- Jumalan luomistyötä tarkastellaan näkymättömän maailman osalta: enkelit ovat osa taivasta.
- Tehtävässä mainitun ilmauksen lähtökohtana on ortodoksinen ihmiskuva, joka perustuu siihen, että ihminen on Jumalan luoma.
- Ihmisessä on näkyvä ruumis sekä näkymätön ja katoamaton sielu.
- Ihminen on kirkon opetuksen mukaan psykosomaattinen olento.
- Maanpäällinen ruumis kuuluu näkyvään maailmaan (taisteleva seurakunta) ja sielu näkymättömään (riemuitseva seurakunta).
- Sielun myötä ihminen luotiin myös elämään Jumalan yhteydessä eli kuulumaan hänen valtakuntaansa.
- Ihmisen ruumis on kuolevainen, mutta sielu on ikuinen, ja siksi ihminen kuuluu sekä maahan että taivaaseen.
- Ruumis ja sielu ovat yksi kokonaisuus, kumpikaan ei voi olla olemassa yksinään, ilman toista.
- Ortodoksinen kirkon opin mukaan ihmisen kuoltua hän (sielu) siirtyy näkymättömään maailmaan.

- Kirkon opetuksen mukaan kuolleitten ylösnousemuksessa ruumis nousee iankaikkiseen elämään sielun kanssa ja ne palaavat näkymättömään maailmaan.
- Edesmenneisiin omaisiin pidetään yhteyttä rukouksen avulla:
 - Pappi rukoilee proskomidissa lukien muistelukirjasta edesmenneiden nimiä.
 - Kuolleiden puolesta luetaan esirukouksia heidän kuoltuaan ja heidän kuolinpäiväänsä.
 - Rukouksissa käännytään myös pyhien ihmisten puoleen ja pyydetään heiltä esirukousta edesmenneiden puolesta.
- Edesmenneiden puolesta sytytetään tuohus vainajien muistopöydälle.
- Panihida on erityinen rukouspalvelus edesmenneiden puolesta.

Kiitettävässä vastauksessa esitetään useampia edellä mainituista asioista ja niitä pohditaan monipuolisemmin ja syvällisemmin.

Tehtävä 7

Hyvässä vastauksessa (3 p.) kokelas esittää vähintään kolme seuraavista asioista:

- Pelastushistoriallinen tulkintatapa lähestyy Raamattua korostaen Jumalan pelastussuunnitelmaa ihmiskunnan historiassa. Olennaista tässä suunnitelmassa ovat Jumalan pelastusteot.
- Jumala on ilmoittanut itsensä historian eri tapahtumissa, joita Vanhan ja Uuden testamentin kertomukset kuvaavat.
- Pelastushistoriallisen tulkintatavan mukaan keskeisiä VT:n tapahtumia ovat esimerkiksi laintau-lujen antaminen Moosekselle Siinailta, Jumalan johdatus Israelin kansan erämaavaelluksen aikana sekä profeettojen elämänvaiheet.
- Tulkintatavan mukaan UT:n keskeiset kohdat liittyvät Jeesuksen elämään, ristinkuolemaan ja ylösnousemukseen.
- VT ja UT muodostavat pelastushistoriallisen kokonaisuuden.
- Messiaan/Jeesuksen odotus tulee esille jo VT:n teksteissä.
- Tämä tulkinta ei edellytä, että kaikki Raamatusta kuvattu olisi myös historiallisesti totta (vrt. fundamentalistiseen tulkintatapaan).

Kiitettävässä vastauksessa pelastushistoriallista tulkintatapaa käsitellään edellä kuvattua monipuolisemmin ja laajemmin. Vastauksessa voidaan esimerkiksi mainita, että Raamatun tulkintaa tutkiva tieteenala on hermeneutiikka. Se tarkoittaa uskon pohjautuvan tekstin tulkitsevaa ymmärtämistä ja sisällön soveltamista tähän päivään. Pelastushistoriallinen tulkintatapa on myös osittain ortodoksisen kirkon opillista eli dogmaattista tulkintaa, koska monet pelastushistorian asiat ovat osa kirkon opetusta. Tulkinta korostaa Jumalan tekojen ja Kristuksen ylösnousemuksen historiallista todenperäisyyttä. Tapa on ollut tunnettu jo kirkkoisien aikana. Tulkinta on ortodoksisen kirkon opillinen perusta. Ortodoksinen kirkko ei korosta Raamatun tieteellistä tulkintaa protestanttisen kirkon tavoin. Tekstin auktoriteetti kirkon käytössä ei riipu siitä, onko joku henkilö todella kirjoittanut tietyn kirjan. Kirkko tarkastelee opillisia asioita myös kriittisesti eikä ota niitä sellaisenaan suoraan Raamatusta. Tulevana pelastushistoriallisena tekona odotetaan Jeesuksen toista tulemistä ja kuolleiden ylösnousemistä. Kiitettävässä vastauksessa voidaan myös mainita lyhyesti muita tulkintatapoja.

Tehtävä 8

Hyvässä vastauksessa (3 p.) kokelas esittää vähintään kolme asiaa seuraavista:

- Naispappeus on käytäntönä useissa protestanttisissa kirkkoissa.
- Naispappeutta ei ole lainkaan katolisessa eikä ortodoksisessa kirkossa, joissa pappeus on yksi sakramenteista.
- Naisella on teologisesti korkea asema ortodoksisessa kirkossa: Neitsyt Maria antoi Kristukselle ihmisyyden, ja hän on korkein esirukoilija.
- Alkukirkossa naiset pitivät taloudellisesti yllä kokonaisia seurakuntia.
- Naiset toimivat myös opetustyössä ja olivat apostoli Paavalin työtovereita.
- Eräät naiset ovat saaneet kunnianimen ”apostoleinvertainen”.
- Marttyyrikirkon aikana naiset tunnustivat uskoaan miesten rinnalla.
- Naisia ei ole kuulunut papistoon historian aikana, mutta nykyisin he toimivat kirkkomuusikoina, opettajina, luottamustehtävissä, järjestöissä ja toimintapiireissä sekä hallintotehtävissä.

Kiitettävässä vastauksessa selostetaan pappeuden sakramenttiin liittyvää keskustelua ortodoksisessa kirkossa. Ennen lapsikasteiden yleistymistä naiset toimivat diakonisoina ja heidän tehtäviinsä kuului lähinnä aikuisten naisten avustaminen kasteissa (upotuskaste). Toimi säilyi idän kirkossa pitkälle bysanttilaisella ajalla (lähes 1000-luvulle). Diakonissan toimi lakkasi lapsikasteiden myötä, eikä käytäntö ole koskaan kuulunut Venäjän kirkkoon. Diakonissan toimen palauttamiselle ei olisi mitään teologista estettä. Venäjän ortodoksinen kirkko vierastaa ajatusta, koska se ei ole koskaan kuulunut kirkon perinteeseen. Ensimmäisillä vuosisadoilla naiset hakeutuivat luostariin myös maallisista syistä. Osa halusi välttää järjestetyn avioliiton, ja osa halusi opiskella. Naisluostareita on paljon. Niissä naiset voidaan vihkiä alttaritehtäviin, ja esimerkiksi Kreikassa nunnat voivat viedä ehtoollista kyliin sairaille.

Tehtävä +9

Vastauksessa edellytetään sekä diakoniatyön lähtökohtien että toimintamuotojen käsittelyä. Mikäli kokelas tarkastelee ansiokkaasti vain toista näistä, pistemäärä voi olla korkeintaan neljä. Hyvässä vastauksessa (4 p.) käsitellään vähintään viittä asiaa seuraavista:

- Jo Vanhan testamentin aikana kiinnitettiin huomiota leskiin, orpoihin ja vähäosaisiin.
- Kristus kertoi lähimmäisen auttamisen periaatteet ja antoi esikuvaksi laupiaan samarialaisen.
- Diakoniatyön perusta on raamatullinen: Stefanos oli ensimmäinen diakoni, joka auttoi köyhiä.
- Usko ja teot kulkevat käsi kädessä: usko ilman tekoja on kuollut.
- Lähimmäisen auttamisen tavat vaihtelevat, mutta kultainen sääntö antaa yleisen ohjeen: ”Niin kuin te tahdotte ihmisten tekevän teille, niin tehkää te heille” (Matt. 7:12).
- Diakoniatyö on yksi kirkon perustehtävistä ja jokaisen kristityn velvollisuus.
- Diakoniatyön muotoja ovat syrjäytyneiden, lapsiperheiden ja vanhusten luona vierailut, ruoka-avun antaminen ja keräykset.
- Kirkon piirissä työtä tekevät seurakunnat ja muutamat järjestöt.
- Erotetaan toisistaan diakoniatyö ja diakonin virka, joka on yksi pappisvirka; diakoniatyötä tekevät käytännössä lähinnä maallikot.

Kiitettävässä vastauksessa käsitellään monipuolisesti diakoniatyön muotoja ja haasteita. Esimerkit voivat koskea Suomea tai muita maita. Suomessa ortodoksinen kirkko toimii usein yhteistyössä evankelisluterilaisen kirkon ja järjestöjen kanssa. Diakoniatyötä varten seurakunnissa on diakoniatuimikunnat. Suomessa diakoniatyö on Pyhain Sergein ja Hermanin Veljeskunnan (PSHV) toiminnan perusasioita. Veljeskunta kouluttaa vapaaehtoisia ja järjestää diakoniatyöhön liittyviä tapahtumia. Ortodoksisten seurakuntien vapaaehtoiset ovat mukana turvapaikanhakijoiden auttamistyössä, ja he toimivat yhdessä Punaisen Ristin kanssa. Seurakunnat ovat järjestäneet apua sitä tarvitseville uskontokunnasta riippumatta.

Kansainvälisestä diakoniatyöstä vastaa Filantropia-niminen järjestö, joka toimii muun muassa Moldaviassa, Syyriassa ja muutamissa Afrikan maissa. Filantropia toimii sekä ortodoksinen kirkon että Suomen ulkoministeriön avustuksella. Moldaviassa ja Etiopiassa se kouluttaa naisia estääkseen heitä joutumasta ihmiskaupan uhriksi. Afrikassa on pieniä työllistämiprojekteja, kaivojen rakentamista ja koulutusta, joka helpottaa pienimuotoisten yritysten järjestämisessä.

Tehtävä +10

Hyvässä vastauksessa (4 p.) kokelaan tulee tarkastella A, B- ja C-kohdissa esitettyjä kokonaisuuksia ja mainita 2–4 kuhunkin kohtaan liittyvää asiaa:

A) Vallankumous Venäjällä ja sen seuraukset ortodokseille Suomessa

- Venäjän vallankumous 1917 katkaisi Suomen ortodoksien kirkollisen yhteyden Venäjän kirkkoon (Moskovan patriarkaatti), ja ortodoksit jäivät kirkkohallinnollisesti epämääräiseen asemaan.
- Venäjältä saatu taloudellinen tuki loppui yhteyden katkeamisen myötä.
- Ortodoksisuus samaistettiin osittain venäläisyyteen, joka koettiin uhkaksi.
- Venäjänkieliset koulut lakkautettiin ja venäjänkielistä papistoa painostettiin, jonka vuoksi he muuttivat pois ja seurakuntiin syntyi pula papeista.

B) Senaatin antama asetus Suomen kreikkalaiskatolisesta kirkkokunnasta 26.11.1918

- 26:tta marraskuuta 1918 pidetään Suomen ortodoksinen kirkon perustamispäivänä.
- Ortodoksinen kirkko sai aseman kansallisena kirkkona luterilaisen kirkon rinnalla.
- Asetuksen hallintomalli mukaili luterilaisen kirkon hallintoa, jossa maallikoilla on merkittävä asema päätöksenteossa.
- Asetus ei ratkaissut kirkon kanonista asemaa, ja itsenäinen Suomi halusi ortodoksit Venäjän kirkosta riippumattomiksi.
- Vuoden 1919 kirkolliskokous anoi autonomiaa Venäjän kirkolta, joka myönsi sen 1921.
- Arkkipiispa Serafim ei hyväksynyt asetuksen mukaista hallintojärjestystä, minkä seurauksena hänet erotettiin myöhemmin.
- Luostareissa ja seurakunnissa jouduttiin ratkaisemaan kysymys ajanlaskusta: noudatetaanko vanhaa juliaanista vai uutta gregoriaanista kalenteria?
- Sortavalaan 1918 perustettu pappisseminaari alkoi kouluttaa pappeja, kanttoreita ja uskonnonopettajia, ja se helpotti pappispulaa.

C) Autonominen asema 1923

- Suomen senaatti tuki aktiivisesti kirkon itsenäistymistavoitteita, joita Venäjän kirkko ei voinut tukea. Tilanteeseen vaikutti myös se, että Suomen valtio halusi katkaista kaiken riippuvuuden Venäjästä.
- Yhteys otettiin Konstantinopolin ekumeeniseen patriarkaattiin, jonne Suomesta lähti delegaatio.
- Patriarkka Meletios IV myönsi Suomen ortodoksiselle kirkolle autonomisen aseman heinäkuussa 1923.
- Herman Aav vihittiin piispaksi, ja myöhemmin hänestä tuli ensimmäinen Suomen autonomisen kirkon arkkipiispa.
- Haettiin autokefaliaa, saatiin autonomia.
- Tomos-asiakirja liitti Suomen ortodoksit autonomisena kirkkona osaksi Konstantinopolin ekumeenista patriarkaattia ja antoi gregoriaanisen kalenterin käyttöoikeuden.

Kiitettävässä vastauksessa tarkastelu on monipuolisempaa ja yksityiskohtaisempaa kuin hyvässä vastauksessa. Kiitettävässä vastauksessa tarkastellaan esimerkiksi suhdetta Venäjän kirkkoon ennen vallankumousta ja vuosina 1917–1923. Siinä tarkastellaan yksityiskohtaisemmin vuoden 1918 asetuksen sisältöä (kirkko sai verotusoikeuden, valtio nimitti piispat ja maksoi hiippakuntahallinnon, teologikoulutuksen ja kirkollishallituksen ylläpitokulut) ja luonnehditaan hallintomallin poikkeavuutta (mm. kirkollishallitus ja kirkolliskokous) ortodoksisen kirkon yleisestä perinteestä. Vastauksessa myös pohditaan valtiiovallan roolia ja tavoitteita kirkon pyrkimyksissä irtaantua Venäjän kirkosta. Vastauksessa mainitaan Konstantinopolin delegaation jäseniä ja kuvataan vierailun tapahtumia. Lisäksi kuvataan tomosasiakirjan sisältö pääpiirteissään (kirkolle kuuluu sisäinen itsenäisyys maan lakien puitteissa, kirkossa on noudatettava ortodoksisen kirkon kanoneja, patriarkka vahvistaa arkkipiispan vaalin, patriarkkaa on muisteltava jumalanpalveluksissa ja mirhavoide tuodaan patriarkaattista). Vastauksessa kerrotaan myös, että Valamon, Konevitsan ja Petsamon luostarit siirtyivät Suomen ortodoksisen kirkon alaisuuteen. Kiitettävässä vastauksessa tarkastellaan myös jonkin aikaa sitten käytyä keskustelua kanonisesta sitoutumisesta kirkon perinteeseen.